

УДК 351.741:004(477)

Тетяна Миколаївна МАЛИНОВСЬКА,

кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7713-7617>;

Ганна Михайлівна ШОРОХОВА,

науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3639-7025>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Національна поліція України, як центральний орган виконавчої влади, що служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, як ніхто інший потребує постійного впровадження сучасних інформаційних технологій, для забезпечення високої ефективності роботи кожного поліцейського, надання швидкого доступу до інформаційних банків даних Національної поліції, сприяння повному збору інформації безпосередньо на місці події, здійснення аналітичної і превентивної діяльності, що має на меті зменшення кількості скоєних кримінальних та адміністративних правопорушень.

Загальні правові положення інформаційно-аналітичного забезпечення органів поліції викладені у законах України: «Про Національну поліцію», «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про телекомунікації», «Про Національну програму інформатизації». Цими законами передбачаються правові підстави створювати та використовувати інформаційні системи для виконання покладених на правоохоронні органи завдань та обов'язків.

Зупинимося на аналізі вище приведених законів, які, безумовно, враховують усі конституційні норми і дають визначення поняття інформація та розкривають зміст інформаційних відносин.

Закон України «Про інформацію» є основним нормативно-правовим актом у галузі регулювання інформаційних відносин в Україні. Згідно якого під інформацією слід розуміти «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [1].

У Законі України «Про телекомунікації» дано дещо інше визначення поняття «інформація», яке значно розширює і конкретизує перелік форм подання інформації, яка може бути об'єктом правовідносин. Відповідно до ст. 1 цього закону, інформація – це відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або не рухомих зображень чи в інший спосіб [2].

Основоположне значення у нормативному регулюванні інформаційної та інформаційно-аналітичної діяльності поліції України, насамперед, відіграє Закон України «Про Національну поліцію», оскільки саме цим законодавчим актом передбачено надання їй повноважень у сфері обігу інформації, інформаційно-аналітичного забезпечення, формуванню та використанню інформаційних ресурсів. Зокрема, у ст. 25 даного Закону зазначено, що поліція в рамках інформаційно-аналітичної діяльності: формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України; користується базами (банкми) даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади; здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу; здійснює інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями. Окрім цього, поліція може створювати власні бази даних, необхідні для забезпечення щоденної діяльності органів (закладів, установ) поліції у сфері трудових, фінансових, управлінських відносин, документообігу, а також міжвідомчі інформаційно-аналітичні системи, необхідні для виконання покладених на неї повноважень. Що ж стосується повноважень поліції у галузі формування інформаційних ресурсів, то вони визначені ст. 26 даного Закону [3].

Отже, можна стверджувати, що позитивним нововведенням у правовому регулюванні зазначеної сфери у порівнянні з попереднім станом нормативно-правового забезпечення є закріплення на законодавчому рівні здійснення поліцією інформаційно-аналітичної діяльності, її повноважень у цій сфері, переліку баз даних, а також відповідальності за протиправне використання інформаційних ресурсів.

Розглянутий та проаналізований нами перелік законодавчих актів (Законів України) не є остаточним і вичерпним. У діяльності підрозділів Національної поліції, які здійснюють інформаційну та інформаційно-аналітичну роботу, застосовуються норми і інших законів України. Однак, саме вищезазначені нормативно-правові акти становлять основу для адміністративно-правового регулювання її діяльності у сфері обігу інформаційних ресурсів.

Безперечно, слід зазначити, що у сучасних умовах розвитку інформатизації підрозділів Національної поліції України надзвичайного значення набувають питання забезпечення належної інформаційної безпеки при опрацюванні

даних, які, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» збираються та зберігаються у відомчих інформаційних ресурсах. З огляду на це є доцільним реформування законодавства у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Це повинно охоплювати систематизацію чинних законів, законодавче закріплення визначень низки термінів, принципів, засад державної політики в сфері забезпечення інформаційної безпеки, врегулювання проблем, пов'язаних із охороною службової таємниці, протидією інформаційному екстремізму, тощо.

Також варто звернути увагу на нормативні акти нижчого рівня – накази, положення та інструкції, які видаються у межах певного відомства, органу (служби) й підрозділу для організації та регулювання облікової діяльності. Відомчі накази та інструкції поділяються на два види: які регулюють діяльність певного підрозділу, та ті що регулюють певний вид обліку. У останніх закріплено створення та функціонування певних автоматизованих обліків. У відомчих наказах та інструкціях наведено форми та способи відображення інформації в облікових одиницях, завдання обліків, їхню структуру та системи, порядок надання доступу до інформаційних масивів. Саме детальна регламентація функціонування певного виду обліку забезпечує досконале регулювання кожної ланки облікової системи та позитивно відображається на ефективності їх використання в діяльності підрозділів поліції.

Наказом Національної поліції України від 30.12.2015 № 228 створено Департамент інформаційної підтримки та координації поліції (ДІПКП) «102» Національної поліції України, який організовує та здійснює передбачені законодавством України заходи, спрямовані на інформаційно-аналітичне та інформаційно-пошукове забезпечення правоохоронної діяльності й захист персональних даних під час їх обробки у структурних підрозділах апарату Національної поліції України. ДІПКП визначає основні напрями діяльності поліції у сфері інформатизації, здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, бере участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів МВС з питань, що належать до компетенції поліції та стосуються інформаційно-аналітичного забезпечення, а також обробки персональних даних в органах і підрозділах поліції. Організація інформаційно-аналітичної та інформаційно-пошукової діяльності поліції здійснюється відповідно до Конституції України, законів України, указів Президента України та актів Кабінету Міністрів України, інших актів законодавства України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, які регулюють цю діяльність.

Висновок. Актуальність даної теми визначена тим, що на сьогодні, відносини у сфері інформаційного забезпечення діяльності органів поліції України не врегульовані на достатньому законодавчому рівні, у зв'язку з стрімким розвитком інформаційних відносин, а саме: постійно розробляються та опрацьовуються нові підходи щодо забезпечення інформаційної безпеки існуючих в МВС інформаційних систем; прослідковується запровадження інформаційно-аналітичних продуктів у діяльність різноманітних підрозділів Національної поліції; поступово розширюється коло суб'єктів, яким надана можливість використання інформаційних можливостей Національної поліції на базі планшетних пристроїв.

Отже, в першу чергу необхідно звернути увагу на проблему вдосконалення нормативно-правової бази інформаційного забезпечення правоохоронних органів.

Система інформаційного забезпечення правоохоронних органів на сучасному етапі має ряд нагальних проблем, серед яких можна виділити:

- нормативно-правове унормування процесів побудови спільного інтегрованого інформаційного середовища системи МВС, у тому числі розробка нормативно-правових актів та нормативно-технічної документації у сфері галузевої інформатизації, з урахуванням вимог до створення баз персональних даних;
- систематизація та приведення у відповідність до вимог функціонування єдиного інтегрованого інформаційного середовища нормативно-правових актів, які визначають положення про функціональні підсистеми Єдиної інформаційної системи (далі – ЄІС) МВС та порядок їх функціонування, інтегрування цих актів до єдиного інформаційно-правового поля, що визначає порядок функціонування ЄІС МВС;
- узгодження єдиних правил і форматів накопичення та зберігання інформації за принципом одноразового внесення даних та забезпечення їх подальшого використання;
- забезпечення інтероперабельності (семантичної, технологічної, нормативної, організаційної) функціональних підсистем ЄІС МВС;
- забезпечити організаційно-правове регулювання порядку функціонування електронних інформаційних ресурсів системи МВС, що залучаються до розбудови єдиного інтегрованого інформаційного простору, у тому числі розробити нові нормативно-правові та розпорядчі документи, які регламентують інформаційне забезпечення системи МВС, застосування електронного цифрового підпису, порядку функціонування електронних інформаційних ресурсів, а також привести у відповідність до єдиного інформаційно-правового поля, вже існуючі нормативні документи;

Список бібліографічних посилань

1. Про інформацію : закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 20.10.2019).
2. Про телекомунікації : закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 12. Ст. 155.
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.10.2019).

Одержано 25.10.2019